

KIADÓHIVATAL:
Szikes Antalkönyvnyom-
dája, hova az előfizetési
pénzek, hirdetések és
minden a kiadóhivatalt
érdekő közlemények
küldendők.

Nyilttérben egy
sor közlési díja 10 kr.
Hirdetések jutányos
on vételnek fel.

SZARVASI LAPOK

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER, VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR
Egész évre 5 frt. —
Félévre . 2 frt 50 kr
Negyedévre 1 frt 25 kr

SZERKESZTŐSÉG.
Beliczey-ut, 15. szám
hova a lap szellemi ré-
szét illető közlemények
küldendők.
Kéziratok nem
adatnak vissza

Szinügyi bizottság.

Régóta halljuk, hogy létezik nálunk egy ily nevű bizottság, a melynek feladata városunk közművelődésének egyik tényezőjét, a szinügyet pártfogásába venni, a nagy közönség érdeklődését a szinügy iránt ébren tartani és erkölcsi támogatásban részesíteni nyelvünk apostolait, ha tanyát ütnek e város falai között. Ugy látszik azonban, hogy ez a bizottság csak a papiroson létezik, mert jó ideje, hogy hirt se vettünk működéséről, azt sem tudjuk, van-e tisztikara, vannak-e tagjai. Pedig nem egyszer éreztük már szükségét egy olyan testületnek, a mely befolyását érvényesítve véget vetne azon anomáliáknak, a melyekben mindannyiszor részünk volt, valahányszor színészek jöttek hozzánk.

A publicum még minden alkalommal megtette a magáét, bérlettel és meleg érdeklődéssel biztos existenciát teremtett a szinársulatnak, s mit kapott mindezekért cserébe? Drótos tótot és kondorosi szép csaplárnét. Anyagi sikerben még minden igazgatónak része volt városunkban, de a publikumra egyik se volt tekintettel. Már egy pár év óta, mintha különös fátum üldözné a szarvasi színház publikumát, az egyik direktor boldog, boldogtalant megpumpol, a másik 3 hónapon keresztül tartja kezei között az engedélyt s napról-napra halogatja ide jövetelét s végre végkép elmarad, a harmadik olyan társulattal jön be a városba, mikép egyetlen előadást sem tart annélkül, hogy személyzetének fele, egy szót is tudna szerepéből, olyan darabokat adat elő, hogy mindenki szökni szeretne a színházból.

Hol van hát ilyenkor az a szinügyi bizottság! Hiszen egyes ember, hiába tiltakozik az ilyes-mik ellen, egyes ember tiltakozásain

könnyen túl teszi magát akármelyik director, de egy testület komoly intelmével számolni fog mindegyik, egy testület pártfogását, ha egyszer megnyerte, oda fog törekedni, hogy azt meg is tartsa.

Az a város a melynek olyan lelkes és minden áldozatra kész színházi publicuma van mint Szarvasnak joggal megkívánhatja, hogy élvezzel nézhesse végig a szini előadásokat, hogy öröme teljék abban, ha a színházba megy. Végét kell vetnünk annak a sok kellemetlenségnek, a mely évek hosszú során át a városunkban időző társulatokat nyomon követi, biztosítani kell magunkat az eilen is, hogy egy-egy directornak ne legyen alkalma — busás jövedelemre szert tenni anaélkül, hogy valódi művelzetben részesítene azt a publicumot a melynek existenciáját köszönheti.

És ezen visszasságok megszüntetése kizárólag a szinügyi bizottság feladata. De mindaddig míg ez a bizottság csak papiroson szerepel, mindaddig a mig ujra meg nem alakul természetes, hogy mitse fog tehetni. Alakuljon hat meg s vegye kezébe szinügyünket, legyen gondja rá, hogy olyan társulatot kapjon a város, a mely megfelel a publicum fokozott műigényeinek. Gyűjtson a szinügyi bizottság bérletet s ha a bérletet összegyűjtötte hívja meg a vidék elsőrendű igazgatóit, a kik szívesen jönnek a pár heti saisonra városunkba. Ámde az még nem elég, mielőtt az illetékes hatóság engedélyt megszerzi a director, társulatának névsorát, műsorát terjeszse a szinügyi bizottság elé, s ez se elégedjék meg a pusztá igérettel — sem a szini jelentéssel, de szerződésileg kötelezze a directort az előterjesztett darabok előadására s arra, hogy tényleg azzal a társulattal a melyet a szinügyi bizottság elfogadott, kezdje és végezze a saison.

Ily módon véljük elejét venni annak a sok kellemetlenségnek, a melyből annyi részünk volt tavál is, az idén is.

És ezt annyival is inkább szükségesnek tartjuk, mivel Szarvason még minden director tisztességes anyagi sikerrel végezte be a saison — jogunk van hát megkövetelni, hogy a publicum áldozatkészségével arányban álljon a műivezetet is.

Vegyék kezökbe az ügyet azok, a kik legjobban érezték a a szigorú ellenőrzésnek, hiányát, ezzel önmönmagoknak, meg a publicumnak is tartoznak!

Képviselési közgyűlés.

1891. október hó 20.

Csekély számú városi képviselők jelenlétében folyt le a közgyűlés, a melynek fontos és érdekes tárgysorozata fokozottabb érdeklődést érdemelt volna. — A közgyűlés első tárgyát a szarvas-mezőhegyesi vasutat építető társulatnak már ismeretes kérvénye képezte. A kérvény tárgyalásakor megindult vita folyamán jól esett hallani azokat a szavakat, a melyek arra ösztönözték a képviselőket, hogy, a város haladása, fejlődése érdekében tegyék félre a szűkkeblűséget és szavazzák meg az ujabb 10,000 frtos segélyt, s a képviselő 22 szavazattal 9 ellenében meg is szavazta. A kérvény többi pontjai felett pedig akként határozott, hogy a fizetési modozatok a pénz tényleges beszerzésétől tétetnek függővé és az első részlet ettől számított 8 nap alatt, a második az alépitmény teljes befejeztével s az utolsó részlet a vasut megnyitása után 30 nappal lesz esedékes. — A kitérőre vonatkozólag a kérvény értelmében határozott, vagyis

TÁBOZA.

A FOGOLY.

*Hiába vergődöl, szerelemnek foglya!
Két tüzes szem által meg vagy te már fogva;
Bármerre is bolygód széles e világot:
Ezt a két csillagot magad előtt látod.*

*Hogyha futsz előle — éléd kerül nyomba',
Mint hogyha bolygó tűz, vagy lidérczfény volna;
Ugy hiszed, ugy látod, hogy kialudt fénye,
Pedig belopódzott szived rejtekébe.*

*Add meg hát magadat, bohó kis leánya!
Nincs szebb rabság, mint a szerelem rabsága;
Nincs edesebb öröm, boldogítóbb érzet
Hiába tagadod te is már ezt érzed!*

*Ne oltsd el e lángot! Az igaz szerelem,
Mint egy drága gyöngy, csak tiszta szívben
[lerem.
S meglásd, mire lelked oly epedve vágyott:
Megnyitja előtled itt — a mennyországot!*

Meteor.

A szabadságharcz kiállításról.

Szakértők és a sajtó osztatlan véleménye az, hogy régen nem sikerült kiállítás egy miut a szabadságharcz emlékek kiállítása. A rendezők megérdemlik az elismerést. Sok évi szakadatlan gyűjtésbe és nagymérvű áldozatokba került míg azt az eredményt biztosítottak.

A mai nemzedék már messzi van a szabadságharczról és azt a közvetlen utángulatot sem élte át miut mi kik az ötvenes években voltunk gyermekek.

Ezt a hangulatot azonban a szabadságharcz emlékek kiállításán magasztosan érezheti át bárki, mert itt a nagy idők eseményeit újra átélheti.

Nincsen itt egy darab sem, a mely értékes és tanuságos ne lenne s nemcsak nézni, de tanulmányozni is lehet.

Minél többet látja valaki a szabadságharcz emlékek kiállítását, annál többször igyekszik oda jutni. Az eddigi tárgyak helyébe ujabb tárgyak lesznek kiállítva, úgy hogy az érdekesség napról-napra növekedik.

Legujabban nagyon helyes volt az, hogy a rendezőség a külföld rokonszenvét is feltüntető képeket állított ki, a melyekből kilátszik az, hogy hazánk jobb lélet szabadságot szívesen öhajtották.

Itt vannak, sok példányban azok az alegorikus képek, melyek 1848-49 ben Olaszországban készültek s a magyar olasz rokonszenvet tüntetik fel.

A világ legelőkelőbb három szépirodalmi képes lapjának a londoni Newsnek a lipsei Illusztrirte Zeitungnak és a parisi Illustrationnak egykoru képei is láthatók szabadságharczunkról ügyes mutatványokban.

Sok egyszerű tárgy van, a mi azokban a mint magyarazatát tudjuk nem csak megindító de lelkesítő is, csak egyet említek, egy Hunyady huszár egyenruha mit tulajdonosa 29 csatába vitt.

A Hunyady huszárak korhú köztvézi ruhájában ott van a kiállításán egy 80 éves aggbajnok, ki büszkén gondol arra vissza, hogy abban a nagy dicsőségben neki is van egy parányi része.

Az a térkép mit gróf Kneich Béla állított ki és tervezett egy rövid negyedóra alatt átélteni velünk az egész dicső küzdelmet, annak győzelmét és balsikereit. Apró zászlócskák jelzik, hol volt a diadal s hol győzött a túlnyomó ellen? a zászlócskán ott van a csata napja, kik között folyt és ki volt a hadvezér?

Sokaknak feltűnik és érdekel nézik Pulszky Ferencz egykorú arczképét, a melyen nagyon rúlyomó a nemzeti szín. Talán még Pulszky is megcsodálja fejét ha ezt látja.

A rendezőség érdeme, hogy hű tükröt állított erről a korról elénk, melybe bizony nagyon sokszor kellene nézni.

Minden esetre kívánatos volna, hogy a kiállítás állandó maradjon, hogy ne csak lelkesednénk belőle, de a történelem írás, a kutatás is kivehetné a maga részét úgy szintén a hazai képzőművészet is, mely ujabb időben nem igen vesz a szabadságharczunkból tárgyakat. Kivehetné részét a költészet is, mely néha a politikát ennek radikálisabb irányát választja ugyan tárgyal, de nem a szabadságot, mintha bizony nem ez volna a legfenekelőbb eszmény.

A történelem tanítása is más irányt vesz a szabadságharcz emlékek kiállításának hatása alatt, mert eddig a szabadságharczról nem emlékeztek meg a katedrákban.

Szóval ennek a kiállításnak állandónak kell lenni, hogy a dicső mult mindig előttünk lehessen.

ERDÉLYI GYULA.

a 10—11 kilometer közötti kitérőt a 8—10 között engedélyezi, ellenben ragaszkodik ahhoz, hogy az állomás szórhalmon legyen, ha azonban a miniszter fontos okok miatt másként határozna, természetesen miképp a város a miniszter határozatának aláveti magát. A zóna rendszer kérdése felett a képviselő testület ezúttal határozatot nem hozott. — Örömmel regisztráljuk a képviselőnek a segély megadására vonatkozó határozatát, mert dacára annak, hogy a szarvas-mezőtúri vasút létesítése óriási terheket rakott a város vállaira, mégis tekintettel azon nagyszámú előnyökre, a melyeket ez új vasút nyújtani fog, nem riad vissza az újabb megterhelésektől sem annak tudatában, hogy ezzel a város fejlődésének, közgazdasági sőt kulturális előrehaladásának okvetlenül tartozik.

A közgyűlés további folyamán a községi szervezési szabályrendelet 2- és 4-ik §-ai módosították, a cselédség szaporítása és a gyámi hivatalnál szervezendő ellenőri állás tekintetében mely utóbbi a jelenlegi segédgyámi állásával felszerelendő.

Három adóügyi díjnak napidija 1 frtra emeltetett.

A Körös-tisza-marosi ármentesítő társulat megkeresésére, a képviselet nélkül maradt ártéri birtokosok (lásd mult számunkat) képviselete tárgyában a közgyűlés azt határozta, miképp ezek képviseletére a város bírása és I-ső jegyzője lesz esetről esetre kiküldendő. A helybeli napszámoknak a piac téren alakítandó „enyhely“ tárgyában pedig akként határozott, hogy a regale mint a piac téren jelenlegi birtokosa keressék meg, miképp e célra szükséges téglát adományozzon, a munkát pedig a város fogja szolgáltatni.

Színház.

Október 24-én utolsó bérleti előadásul. „A Kornevilli harangok“ operette került színre, ha a bérletet ezzel nyitották volna meg, aligha a nyakukon nem hagyták volna. — Botrányos előadás volt biz ez, tán legrosszabb mind között. A Márki személyesítője Pintér, igazán mestéri módon rontotta el a kornevilli harangok világhírű keringőjét és többi szép dalait. — Egyedül Mezei, a ki igazán szépen, bravóval játszotta meg az örülési jelenetet s az örült Gáspárt — meg Feketéné érdemesek a megemléstse.

Október 25-én az újabb népszínműirodalom egyik terméke, a mely ugyan nem sokkal jobb többi társainál a „Paraszt tromf“ került színre. Ebben is egy két jól meg rajzolt alak, és a színpadi technika ismerete próbál megküzdenni a darab egyéb fogyatkozásaival. — Az előadóról sok jót nem mondhatunk kikerül rendszerint csak jót mondtunk, ezúttal sem producáltak mást mind dícséretest s a többiek, most sem nyújtottak többet jobbat mint egyébkor.

Hétfőn „Jani Juczi“ került színre Nyitray Sándor jutalomjátékául. Üres padok s üres páholyok előtt ment végbe az a kacagató bolondság, a mely tekintettel a jutalmazandóra, nagyobb közönséget érdemelt volna. A szoknyába bujt — Jani, Nyitray és a nadrágba bujtattott Juczi, Feketéné mulattatták a kis számú publicumot tőlük megszokott módon. Mezei Strázsa Mártona mellett sorakozik a derék színész többi jó alakításai mellé.

Kedden utolsó előadásul és egyúttal Mezei jutalomjátékául a „Fene leányok“ kerültek színre zsúfolt ház előtt, melynek jó kedvű publicuma különösen a jutalmazandót halmozta el tapsaival. A fene leányok: Feketéné, Bárdyné, Kovacsicsné, Varga Anna és Markó Emília elegans megjelenése élénk hatást keltett, dalaikat megtapsolták és gígerlis viselkedésük folyton derűltétségben tartotta a publicumot.

Ezzel befejezték ők is, befejezzük mi is az idei színi szezont. Nem akarunk visszapiantani a lefolyt színi szezont, mert ha ezt tennék, a visszapiantás eredményeképp csak azt jegyezhetnők fel: hogy eszeberből vederbe estünk, Csóka azzal ültetett fel bennünket, hogy nem jött el, Bárdy meg azzal, hogy eljött, — De ennek nem Bárdy az oka, nem tudta, de nem is tudhatta milyen nagyhangú reklám előzte meg őt és társulatát. Ez a nagyhangú reklám jogosított fel bennünket, várakozással, meleg érdeklődéssel tekinteni működésük elé és

nem rajtuk mult, hogy működésük több megrovásra és kevesebb dícséretre nyújtott alkalmat. Igaz, hogy a kritikus többsége jobban szeret kifogásokat tenni mint dícsérni s úgy mondják, hogy ez helyes fés, mert hisz a színészek többsége is érdemesebb a megrovásra mint dícséretre — de nem helyes és nem illő, hogy azért a kritikát általában a gáncsolás mesterségének tartják, nem illő, ha valaki, azért, mert a critica nem az ő izlésének megfelelő — oly hangon beszéljen erről, mint pl. a társulat „művezetője“, Kunhegyi beszélt. Igaz, hogy az a critica a melyet ő irt a társulatról s a melyet lapunkra akart erőszakolni, szebben hangzott mint a miénk. Pedig akkor, mikor a bérletet csinálta, nem mondta azt, hogy ő nem csak bérlet csináló de kritikus is — akkor eget földet ígért, annyi szépet, annyi jót mondott a társulatról, miképp joggal ringattuk magunkat abban a reményben, hogy egy fók „nemzeti színházat“ kapunk s csak utóbb sült ki, hogy: parturiunt montes, nascitur ridiculus mus. De ez még nem volt elég, a művezető ur még azt is megeselekedte, hogy a mikor látta, miképp a publikum nem azt favorizálja, a ki neki tetszik, a mikor a critica megrovást talált annak játékában, énekében — dícséret helyett, akkor oly perfid és oly goromba módra támadta meg azokat, a kik annyira merészek voltak, hogy igazat mondtak, miképp arról gondolkoztunk, ugyan melyik műhelyből szakadt a társulat közé a művezető ur. S ha ezúttal is foglalkozunk vele, bár személye még a nyomda festéket sem érdemli meg, csak azért tesszük, hogy figyelmeztessük Bárdi igazgatót arra: ha új állomása helyén is tért enged ezen ember szájaskodásainak, ott majd csak akad valaki, a ki Kunhegyivel érdeme szerint elbánik, mert ott remélhetőleg hosszabb ideig fognak tartozkodni mint nálunk — pedig mi is szívesen láttuk volna a társulatot, de csak később, jóval később mint most, mert legalább nem nekünk jutott volna a szerencse, a „betanulást“ élvezni s nem annak eredményét. — Szívesen konstatáljuk, hogy voltak a társulatnak jó erői, a körül dícsérettel emlékeztünk meg mindig, de túlyomó része dícséretre sohasem nyújtott alkalmat.

Egy új magyar lexikon.

Az Athenaeum kézi lexikona. Az összes ismeretek enciklopédiája különös tekintettel Magyarországra, Szakfelfiúk közreműködésével szerkeszti dr. Acsádi Ignác, a nagy tud. akadémia lev. tagja. Első füzet. Budapest 1891. Az Athenaeum r. társulat kiadása. Az új vállalat első füzeté külső megjelenése fényével s tartalma gazdagságával egyaránt fölkelte a figyelmet. Nyomdai kiállításra választékos, nagy költséggel és műgonddal készült műlapjaival pedig a legszebb hasonló külföldi munkákkal kiállja az összehasonlítást. Az első füzetnek három ilyen műmelléklete van. Egy remek színes műlapon izléses és kis ékimerét, a nemzeti zászlót, a magya honvédség és közös hadsereg ezredzászlajait, a Szent-István rend nagykeresztjét, a Ferencz József rend középkeresztjét s a koronás arany érdemkeresztet. Egy kettős lapra terjedő műlapon Észak-Amerika legújabb térképét veszzük s egy harmadik műmellékletet az emberfajokat tünteti föl. Mindegyik kitűnő gonddal készült, a mint az egész füzet kiállítása díszére válik hazai nyomdászati munkának. A nagy nyolczadrétű alak igen jól van megválasztva, a papír finom, a betűk nem oly kicsinyek, hogy a szemet rontanák s az olvasást fárasztóvá tennék, mi a legtöbb ilyen német munkának hátrányos sajátysága.

De az új vállalat irodalmi szempontból is a legelőnyösebb benyomást teszi. Az első füzet egymaga csaknem kétezer cikket közöl a munka egyetemes ismerettári jellegének megfelelően, a tudományok és ismeretek összes ágaiából. Már első pillanatra is észrevehető, hogy a szerkesztő nem akarja az eddigi magyar vagy idegen lexikonokat egyszerűen utanozni, hanem egyrészt egész máskép, sokkal gyakorlatibb, a magyar közönségnek jobban megfelelő módon csoportosítja anyagát, másrészt pedig mindazt az közérdekű anyagot is telve, mi az eddigi hasonló munkákból hiányzott. Azért a címszavak összállítása is lehetőleg magyaros, s nem csupa idegen szavakból áll. Ezekből is fel van véve mindaz, a mi vagy idegen tulajdonnév (a külföldi történet, irodalom művészet, földrajz stb. köréből) vagy pedig mint műszó vagy más idegen szó nálunk is használatos s így felvilágosítást igényel. Kellő figyelemmel van a kézi lexikon minden téren a külföldre is s az első füzet e tekintetben sem eshetik kifogás alá. Csak-hogy kellő mértéket tart az idegen anyag felhasználásában s a hol egyáltalán lehet itt sem feledkezik meg a magyar vonatkozásokról. Mindjárt az első lapon, Aachenal utóbb Admontnál, Afrikánál s másutt is fölemlíti a speciális magyar érdekű vonatkozásokat. De óriási haladást jelez a kézi lexikon a Magyarországot illető összes tudományos és ismeretlejtető anyag felhasználásában s e tekintetben az olvasó nemcsak a legújabb adatokat tudományos haladásokat, irodalmi

segélyforrásokra és szakmunkákra való utalást találja benne, hanem talál igen sok olyat is, mi közérdekű volta dacára eddig minden lexikonból hiányzott. Magyar népies szavak közmondások, katonai műszavak a sport a vadászat kifejezései mellett az egész magyar polgárosodás visszatükröződik a munkában. Hazai történelmünk minden nevesebb alakja és e-ménye föl van benne jegyezve. Igen gazdag a külföldi mellett a magyar élettrajzi rész s alig van közeletlűnek bármely téren ismeretesebb egyénisége kinek rövid élettrajza — a mennyiben az aifetikus sorrend engede — hiányzanék a füzetből. A képviselő és főrendiház összes tagjai a többi bírói és közigazgatási tisztikar a gazdasági élet kiválóbb egyéniségei, íróink és művészeink egész a legfiatalabb nemzedékig, akár a fővárosban, akár a vidéken élnek, meg lesznek biográfiai részben találhatók, mint ezt már az első füzet ide vágó közleményei mutatják.

A mi különösen a magyar irodalmat illeti melynek ismerete legelő föltétele a nemzet műveltségének, arra rendkívüli gondot fordít a lexikon. Nemcsak az írók élettrajzát adja, hanem kiterjeszkedik az egyet irodalmi irányok, iskolák, vállalatok, folyóiratok ismeretére. Sőt még tovább megy s a magyar irodalomnak összes nevezetesebb termékeit külön cikkekben sorolja fel, úgy hogy bármely fontosabb magyar irodalmi mű (költemény, regény stb.) szerzőjét; esetleg a mű keletkezésének évet s érdekesebb körülményeit azonnal megtalálhatja az olvasó. Idezet tart is nyújt: a közhasználatban gyakrabban előforduló idézeteket magyar költőktől s íróktól továbbá a gyakoribb közmondásokat és példabeszédeket megfelelő helyen szintén elősorolja megemlítve az idézett szerzőjét s a művet melyből valóik. Kiváló figyelemmel van nyelvünk kincsére, fölemlíti mind régibb nyelvünk, mind a népnyelv egyes sajátosabb kifejezéseit a szólásait, melyeknek jelentése és használata feől gyors és pontos tájékozást ad.

De még idegen irodalmak és írók ismertetésénél sem feledkezik meg arról, hogy a magyar közönségnek készült. Ez okból a magyar vonatkozásokat, idegen művek magyar fordításait, a külföldi irodalmakra és írókra vonatkozó magyar munkákat mindenütt figyelembe veszi. Hasonló szellemben készültek a jogi államtudományi pénzügytani és nemzetgazdasági cikkek. Az általános tájékoztatás mellett mindig a magyar viszonyokat veszik figyelembe s oda törekednek, hogy a magyar olvasó első sorban a hazai állapotokról nyerjen tájékozást. Megfelelő terjedelemben vannak tárgyalva Magyarország összes földirati viszonyai s már mindenütt a legutolsó népszámlálás adatai használtak fel. Meglehető gazdag és sokoldalú a természettudományok összes ágaiól vett anyag. Itt lehetőleg magyar tudósok rendszereit követi; minden állat, növény, ásvány tárgyalásánál a honi fajokat, helyhelyeket, a hazai tenyésztés és termesztés módját valamint eredményeit a legújabb adatok alapján tárgyalja. Kellő figyelemmel van a tudományok történetére általában, de különösen hazánkban (ez kitűnik az állattan, ásványtan alpkémia, akaczia stb. cikkekéből) s felemlíti az összes fontosabb kulföldet s a hazai irodalmat (például állat, állattan, állatbonc tan, állatgyógyászat, agyvelő stb. cikkekben). Az orvostudományok összes ágai fölölvelek s azon tárgyak, melyeknek már van közkeletű magyar nevek, e nev alatt ismertetvők. Még a legújabb gyógyszerkezelésről sem feledkezik meg s e tekintetben a lexikon a szakember valamint a nagy közönség igényeit egyaránt kedő figyelembe veszik.

Kiváló hecses és gazdag az új vállalatnak már első füzeté technikai műszavakban, melyeket igen tanúságosan s itt is főleg hazai viszonyaink szempontjából magyaráz. Ez nemcsak azért fontos mert magyar műszaki lexikonunk meg egyáltalán nincs; hanem azért is, mert a technikai tudományok napjainkban már mélyen belenyulnak a mindennapi életbe s folyton nagyobb mértékben és szélesebb körökben játszanak szerepet. Az országgyűlés tárgyaiban valamint a napi sajtóban minduntalan merülnek föl szavak és fogalmak melyek értelmével a modern oivasonak meg kell ismerkednie. Másrészt a műszaki ügyek a közigazgatási tisztviselőkre, sőt minden egyes birtokosra egyre fontosabbak lesznek s már ez okból is szükség van oly munkára, mely gyorsan szakavatott, de azért népszerű, könnyen érthető felvilágosítást ad minden ide vágó kérdésről. Másrészt az ipar és iparművészet egyre nagyobb arányokat ölt nálunk, s így olyan munka hasznos szolgáltatást tesz, mely helyes fogalmat ad az ipar által feldolgozott anyagokról, és a feldolgozás módjáról. A lexikon e tekintetben valóságos hézagot pótol, mert az egész ide vágó anyagot fölölleli sőt e tekintetben kiterjed a katonai ügyekre, fegyvergyártásra, erődítményekre s az emberi munka összes többi ágaira is. Már a három ívből álló első füzetből is tisztán kivehető, hogy itt komoly és közhasznú vállalat forog számban, mely azt a célt tűzte ki maga elé, hogy a tudomány legújabb eredményeit igaz magyar szellemben feldolgozva vigye be a

közönség legszélesebb rétegeibe s ezzel hasznos szolgálót tegyen az egész nemzeti polgárosodásnak. A vállalat negyven fűzetben valami 90 műmelléklettel ellátva jelenik meg. A fűzet három ívből állanak s minden két hétben jelennek meg. Egy egy fűzet ára 30 kr. Melegén ajánljuk a magyar olvasóközönség támogatásába.

Ujdonságok.

— **Gyanus halálozás.** Baesko Mihályné Zuba Zsuzsanna f. hó 27-én oly gyanus tünetek között halt meg, mikép a bíróság szükségesnek találta a hulla boncolását elrendelni. A megéjtett boncvizsgálat belső elvérzést constatál, a mely valószínűleg nagyfokú megerőltetés következtében állott be, s miután ezzel a természetes halál constatálott további eljárás már be lett szüntetve.

— **A vén asszonyok nyara** hirtelen hideg ősze fordult, még néhány nap előtt, verőfényes meleg napok jártak ma már hideg őszi szél sivit végig az utcákon és szedi le a kertek késői virágait, oly vehemens erővel tört ki a szélvihar Péntek este, hogy Weisz Adolf gabona kereskedőnek a Fischein féle házban levő magtárán az ajtókat kiemelte helyeikből s az őrzőket, a nyitott magtár ajtóféltárára azt hitte, hogy gonosz kezek feltörték a magtárt, s a késő éjjeli órákban azzal nem épen legkellemesebb hírrel ébresztette fel Weisz Adolfot, hogy feltörték a magtárt. A rögtön megéjtett vizsgálat ez alkalommal hamar felfedezte a betörőt szél uram szemelyében.

— **Enyhítés a munkaszüneten.** Általános panasz a kereskedők közt a vasárnapi munkaszünet szigorja miatt. Vasárnap délelőtt ugyanis mikor a legnagyobb forgalom délféle lenne, 10 órákor már kényszerülnek üzleteiket becsukni. A kereskedők panasza nem sokára örvendetes megoldást nyer mert a kereskedelmi miniszter a pénzügyi bizottság előtt nyilatkozott, miszerint a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény egyes fogyatkozásain a nyert tapasztalatok szerint segíteni fog. Így nincs kifogása az ellen, hogy az üzletek vasárnap délig nyitva legyenek tarthatók.

— **Leégett tanya.** Litauszky Mihály városi gazda 24 öles décsi tanyai épülete és egy boglya takarmánya f. hó 24-én leégett. A tűz keletkezésének oka ezideig ismeretlen.

— **Roncsoló toroklob.** A roncsoló toroklob anyira elterjedt városunkban, hogy erélyes hatósági intézkedések váltak szükségessé. Mult hó 20-án elrendeltetett a hatóság által; hogy valamenyi házhoz hol a ragály előfordult (r állítassék a ki azelszigetelésre felügyeljen. Eddig 12 esetben küldtetett ki ör, még pedig az 1010, 759, 1600, 1710, 471, 1707, 1651, 811, 707, 814 1742 és 1618 számú házakhoz. E 12 eset közül a betegség halálos kimenetelű volt 3 esetben, teljesen felépült 3 beteg s jelenleg is gyógykezelés alatt áll 6.

— **Halálos esés.** Megrendítő szerencsétlenség történt hétón Csorváson. Szilágyi Sándor esorvási lakos felment a ház padlására, hogy azt összeseperje, mit Szilágyi négykézláb cselekedett meg, egy helyen azonban a padlás alatta leszakadt és fejjel lefelé oly szerencsétlenül bukkott, hogy nyakát törte s rögtön meghalt. Özvegye és hét árva siratja.

— **Öngyilkosság.** Orosházán Szarka István 33 éves földműves, atyja Szarka János lakásán folyó 22. és 23-ika közötti éjjelen felakasztotta magát. Szarka ezt most másodsor cselekedte meg, első ízben idejekorán észrevették és levágták, most azonban sikerült neki ez árnyékvilágott itt hagyni. Hét év óta különválva élt nejétől, könyelmű dologtalan ember volt, Előtte való este még hevesen összeszólkozott szüleiével.

— **Késelő péklegény.** Pilics János eszalni illetőségű jelenleg Liptai András pékmesternél alkalmazásban lévő iparossegéd mult hó 30-án egy frószhírű házban olyan zenebonát csinált, hogy a körülötte lévő halálos félelmet állottak ki, mivel mindenkit megölésel fenyegetett A zajra az arra járkáló 2 rendőr betoppant és Pilicsét rendreutasította. A meglehetősen beszámíthatlan állapotban lévő Pilics erre dulakodni kezdett a rendőrökkel s az egyiknek a kezét szertette meg zsebéből kirántott bicskájával, majd pedig a vastag rendőrököpenyen keresztül hátra szurta oly erővel, hogy a zsebkés egy 4 cmnyi sebet okozott a köteleességét teljesítő rendőr testén. A tett elkövetése után a jó madár megugrott. Nem soká kellett keresni, megtalálták otthon, hol még egy hatalmas ütést mért a rendőr homlokára, de végre is ártalmatlanná tétetett és a rendőrségnek laktanyájába kísértetett.

— **Lakodalmom.** Tepliczky János városunk köztisztviselőben álló derék birója mult hó 29-én oltárhoz vezette özvegy Sulcz Endréné szül. Mikolay Zsuzsi asszonyt, Mikolay Mihály kir. közjegyző testvérét.

— **Apaállatok megvizsgálása.** A szarvasmarha és sertés tenyésztés érdekében szükséges apaállatok megvizsgálásáról szóló 561—1887. bgy. számú vármegyei szabályrendelet értelmében a használható apaállatok

megvizsgálására határidőül a szarvasi járásra vonatkozólag november hó 19- és 20-ik napjait tűzte ki a megye alispánja.

— **Baleset.** A minap tettünk említést egy a szentandrási gáton történt balesetről, minek folytán a vármegye alispánja nevezett gátnak korlátokkal és kerékvetővel való ellátása ügyében intézkedéseket tett, s tegnapelőtt ismét szerencsétlenség történt ott. A magas gátról 2 kocsi fordult le a mélységbe, s a benne ülők, köztök Czeizlinger László szentandrási községi képviselő kisebb-nagyobb sérüléseket szenvedtek. Mindkét esetben a lovak megbokrosodása volt a szerencsétlenség oka.

— **Tüzeset.** Tűz ütött ki mult hó 30-án özv. Kondacs Pálnéknak a szentandrási határban lévő tanyáján, hol a felhalmozott takarmány teljesen leégett.

— **Csaba a eohány gyárért.** Csaba város képviselő testületének határozata folytán Dr. Zsilinszky Endre vezetése alatt egy küldöttség tisztelgett a pénzügy miniszter előtt azon kérelemmel, hogy a létesítendő egyik dohánygyárat Csabán építesse, felemlítvén egyszersmind azt is; hogy Csaba ezen célra egy millió téglát és telket készséggel ajándékozz az államnak. A miniszter lekötözö szívességgel fogadta a küldöttséget, meg is ígérte, hogy Csaba kérelmét és ajánlatát figyelembe fogja venni s azon esetre, ha mégis más helynek kellene elsőbbséget adni, gondja lesz rá, hogy Csaba esetleg más ipartelep által kárpóttassék.

— **Utonállók.** F. hó 29-én éjjel a mezőtúri vasut állomástól Menezes Mór és Sámuel Adolf helybeli kereskedők — kocsin jöttek szarvasra — a midőn a komp közelébe értek, az utról egy alak ugrott a lovak elé, a másik pedig a kocsiiban ülőket azzal ébresztette fel szenderegésükből, hogy megálljanak, a kocsi nem vesztve el bátorságát, a lovak közé csapott és a faképnél hagyta az éjjeli támadókat, a holdvilágos este halvány világánál sem a kocsiiban levők, sem a kocsi, fel nem ismerhette a jómadarakat.

C S A R N O K.

A tanítók szellemi küzdelmeiről.

Az ember kétrészből alkotott teremtmény s mint ilyen kétirányban terjed munkássága is. Egyik testi, másik lelki. A kettő közül a testi munka mindig alárendelt viszonyban áll a lelkiel, mert csak józan gondolkodás képes a test phisicalis erejét különböző tevékenységre vezérelni s a lelki tulajdonság egyik erejével az akarattal működésbe hozni. Az tagadhatatlan tehát, hogy az elsőseg mindenben a lelket illeti. Én is igénytelen soraimban a tanítók lelki küzdelmeiről akarok megemlékezni akkor, midőn lelki munkásságunk az iskolai küzdelem folyamataiban igénybe vétetett.

Sokszor, sőt mindennap hallhatjuk a szülők ilyen forma nyilatkozatát: „Ugyebár tanító ur, sok baj és vesződés van ezekkel a rossz gyermekekkel, mert igazan, bár nekem csak kettő van s úgy meguntam őket, hogy alig varom az iskolába járas kezdetét.” Szegény szülő, milyen jó szived van, még a tanító iránt is beismeréssel vagy s őszintén elpanaszolod gyermeked pajkosságát. Bizony sajnálni lehet elsősorban téged s aztán tanítót, kinek nem ok nélkül adod sok or panaszos filereidet. Igen, mert a hány szülő, annyiféle gyermek jelenik meg az egyenlőség kis műszakjában tovább folytatni egyrészevel a szülők által megkezdett helyes nevelés könnyebb munkáját, s nagy részéből kiirtani a családi tűzhelyen gyökeresedni kezdő romlottság veszélyes palantait. A helyes családi nevelés nagy segítséget nyújt a tanítóknak küzdelmeiben s később gazdagon gyümölcsözök azoknak kik még legdrágább kincsük nemes bimbójában gyönyörködnek. Annál szomorúbb azon szülők sorsa, a kik szemelől tévesztik es könnyen veszik alapjában jó, de a körülmények folytán romlásnak induló gyermekük nevelését. Ne hidjék a szülők es ne okozzák a tanítót, ha a gyermek az iskola atmo-spherájában nem szivhat életre kiható balsamot. Valamint minden szülő, legyen annak jó vagy kevésbé jó magzata a szeretet melegével iparkodik szívéhez szorítani, ép ugy a tanító is azon faradozik, hogy a gondjaira bízott gyermek mindenikét Isten és emberek előtt kedvessé s a hazának hasznos polgárává nevelje.

Az iskolai életben azonban nagy eltérések tapasztalhatók a gyermekek megjelenésében, viseletében és erkölcsi szokásaiban. A gyermek hú képét hozza fel magával azon életnek, mely őt kedves otthonában környezi. Azt mondja a közmondás: „Nem messze esik az alma fájától” s ebben a legtöbb igazságot a tanító látja. A gyermek rendszerint olyan érzelmenre jelenik meg az iskolába, melyet otthon örökölt. Erkölcsös, rendes és békességben élő szülők gyermekeinél ritkán, sőt mondhatni alig lehet romlott, elfasult sarja

kat találni. Itt pedig a főszerep és az érdem az anyát illeti, mert az anya az, ki a csecsemőbe emelőjével csepegteti be az erény és jámborság érzelmeit, ő készít elő a talajt, melybe később az ishola és az egyház belehinti a boldogulás magvait. Az anya gondozza gyermekét testileg, lelkileg. Ha az anya erkölcsös gyermeke is ritkán lesz erkölcsstelen, ha az anya tisztalág szerető, magzata sem fog szennyben fetrengeni, ha az anya békesség kedvelő, az ő kedvese is követni fogja, s végül ha az anya nem pletyka, nem irigy, nem ragalmazó a gyermek sem fog ez utálatos bűnökben uszni. Boldog azon ország, mely sok jó anyával rendelkezik, mert csak az mutathat fel nagy s erényes férfiakat.

Napoleonról olvastam, hogy kérdést intézett egy tanítónőhoz arra nézve: vajlon mi az oka, hogy az ifjak nevelése nem elégti ki a várakozást? Campau nevelőnő így válaszolt: „A hiba az anyákban rejlik.”

Mar most tegyük fel egy tanító vezetése alá felhozunk törvényesen megállapított 80 tanuló többnyire mind más-más családból. Azt tudjuk a hány haz anyni szokás, s ez épen ráillik a gyermekekre is. A lelkek tulajdonaival ismeretes és azt buvárló tanító már az első napokban felfedezi a különböző jó és rossz szokásokat s azon iparkodik, hogy a jobbakat megóvás szempontjából elkülönítve, mintegy példaképül állítsa a romlottak elé. Már ez eljárás mennyi küzdelmébe s annál több karhozthatásba kerül azon szülőktől, kiknek krokodil könnyeket hullajtó gyermekci sirva panaszoikja a tanító részrehajlását.

Hogy állításaim üres frázisnak ne tekintessék, ime egypár példa az iskolai életből.

Tanítványaim, a kik közt többféle raugú tanuló van, mint gyermeknél szokás élénkedélyűek. Én ebben gyönyörömet lelem, mert soha sem voltam az, a ki a gyermeknél nyilvánuló élénkséget kiirtani akartam volna, sőt a tanítónak kötelessége élénk de nem pajkos kedélyt oítani tanítványába. A többek közt kieresztetem egy szünóra közben az udvarra játszani, a ho nagy sürgés, forgás közepette észletem, hogy némelyik nek nagy hajlama van a tarsai fölött való uralkodásra parancsolgatásra, lenézésre és játékközben tolakodó helytelen eljárásra. Láttam a mint egy kis tanuló szaladt, mint lökte oldalba csak azért, hogy az szegényebb és nem oly fényes ruhája van mint neki, pedig a szép ruha alaf a rossz szokás lakozott. Éu mindjárt a baj orvoslásához fogtam, Elkülöníttem a többtől azon figyelmzettéssel, hogy ha te kicsinyled ezek társaságát; itt ugyan uralkodni senkinek sem szabad hát menj be az iskolába és tarsd magad távol tőlük. Durcás, haragos arczal lépegetett az iskolába, a hol helyére ülve, keserves szemekkel nézte a többi kedélyes játékát. Én is pár napig nem törődtem vele, a mikor is illemteljesen (egy jó tanítványom tanácsolta neki) bocsánatot kért tőlem és megsértett tanuló társaitól, Azóta előttem jobb, de azért látszik, hogy az egész erőltetésbe kerül, mivel a mit én javítottam rajta, lerombolta otthona, illetve környezete. Isten tudja hány féle tulajdonsággal jelennek meg az iskola falai közt, s ennek kiirtása mind a tanító küzdelmébe kerül sokszor eredménytelenül.

Igen, eredménytelenül mert mi tanítók magunkra vagyunk hagyatva. Sok szülő csak panasolni tudja az ő gyermeke rosszását, pedig hát ez az ő hibája, mivel az iskolai fegyelem rendet kíván, de a házi nevelés az ő kezükben van, miről egyetértés nélkül az iskola illetve a tanító nem felelhet.

Azért okosabban tesznek azon szülők, a kik leg-alább havonként egyszer gyermekük mikénti viseletéről bizalmas őszinteséggel feltárják a valót, önkénynt érve a szülők helyes eljárását u nevelés terén, mit ha az anyai szív nem dictálna felvilágosítással szolgál a tanító.

Eddig csak általánosságban igyekeztem megközelíteni a küzdelmet, a mi a tanítónak az iskolaterem poros levegőjében kijut. Ezen munkákban pedig segítséget nyújthatnak a szülők, kiváltkép ha meg gondolják, hogy a legnagyobb öfömet a fáradság gyümölcsét ők fogják elsősorban is élvezni.

Ki ne méltányolná tehát a tanítók küzdelmeit, hozzá véve plane sok helyen a panaszos kenyéren fáradozó tanítók miserabilis anyagi helyzetét.

Sz . . . ó

A szerkesztésért felelős: SZIKES ANTAL.

Hirdetés.

A Békés-Szentandrás takarékpénztár részv. társ. Szarvasi fiók intézete f. év. november 1-ső napjától kezdve Szarvason, Beliczey ut Ponyiczki féle házban, a Szarvasi takarékpénztár azelőtti üzlethelyiségeiben folytatja működését, a Mikolay féle házból oda költözvény,

A fiókinézet nyitva van **Kedd, Szerda, Péntek és Vasárnapon** délelőtt. Minden üzletnapon kölcsön adatik gyors és méltányos eljárás mellett váltókra, betáblázásra folyó számlára, kötelezvényre, kézi zálogra árukra nyers terményekre. Betétek könyvecskékre átvételnek 5%-os kamatra, 3 havi felmondási időre betétek átvételnek 5 1/2 %-os kamattal. Mindennemű felvilágosításokkal a telep szívesen szolgál.

Szarvason, 1891. október 29.

A szarvasi választmány.

Üzlet megnyitás.

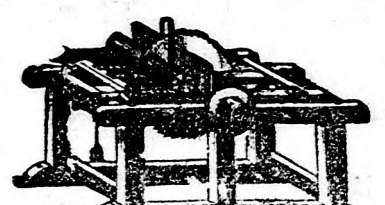

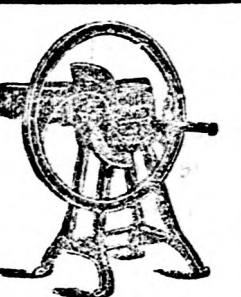

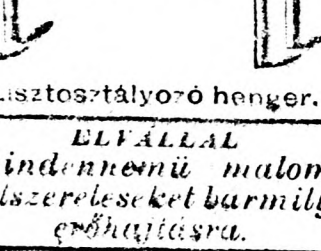
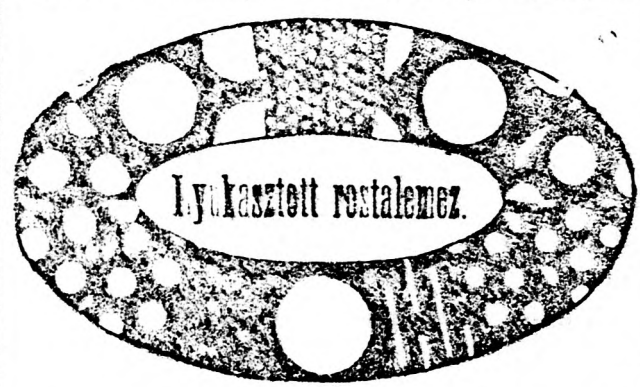

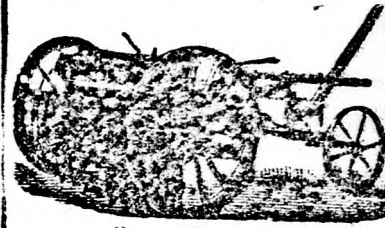
Van szerencsém a nagy érdemű közönség becses tudomására hozni, miszerint helyben a piactéren özv. Berger Gyuláné házában.

fűszer-festék- és norinbergi üzletemet

megnyitottam. Midőn ezt a n. é. közönség becses tudomására hozni bátor vagyok, nem mulaszthatam el ez alkalommal becses pártfogását kikérni, biztosítván arról, hogy úgy szolid, valamint jó minőségű árúk kiszolgálása által iparkodni fogok a belém helyezett bizalomnak megfelelni.

Szarvas, 1891 nov. 1-én.

kiváló tisztelettel.
Kmetz Mihály

 Konkolyozó (Trieur)	 Csöves tengeri daráló.	 Kétvasú eke.	 Kőfűrész	 Szecskavágó.
 Szecskavágó.	 Cséplőgép.	GRAEPEL HUGÓ GÉPGYÁROS MARSHALL SONS & CO^{MP} LTD VEZÉRÜGYNÖKE		 Gőzmozony.
 Tisztító rosta.	Y., KÜLSŐ VÁCZI-UT 46. BUDAPESTEN V., KÜLSŐ VÁCZI-UT 46. (EZELŐTT BROGLE JÓZSEF-FÉLE UTÁN).			 Gepelaj.
 Löhère toklászoló	Ajánl legkiválóbb szerkezetű konkolyválasztókat (Trieur) és gabona tisztító rostákat, ugyszintén legújabb rendszerű sorvetőgépeket, könnyű faju kétvasú ekék-, csöves tengeri darálók-, kukoricza morzsolók-, szecskavágók-, repavágókat, továbbá löhère-toklászoló készüléket, bármily gyártmányu cséplőgéphez, valamint őrlőmalmok és malomberendezési gépeket, nevezetesen: gabona tisztító (Eureka), tarárok, malom trieurök, hengerszékek, lisztosztályozó hengerek, felhordók, dara tisztító-gépek és malom vasrészeket; lyukasztott rostalemezek és általában mindennemű gazdasági gépek és eszközöket legolcsóbb áron és legkedvezőbb fizetési feltételek mellett.			 Repavágó.
 Malomtrieur.				 Malomtrieur.
 Fűkaszaogép.	 Aratogép.	 Lyukasztott rostalemez.		 Szőnagytű.
			SZERSZÁMGÉPEK, szerszámok és eszközök gépezetek, kovácsok és lakatosok számára	
			 Szőnagytű.	 Sorvetogép.

SZIKES ANTAL könyvnyomdája

S Z A R V A S O N.

ELVÁLLAL MINDEN A KÖNYVNYOMDÁSZAT KÖRÉBE VÁGÓ MUNKÁKAT, ÚGYMINT
DÍSZES SZÁMLÁK, JEGYZÉKEK ÉS TUDÓSÍTÓ LEVELEK,
ELJEGYZÉSI ÉS ESKETÉSI KÁRTYÁK IZLÉSES MEGHÍVÓK ÉS TÁNCZRENDEK SZINES NYOMÁS VAGY ARANYOZASSAL
ÉTLAPOK, VÁROSIESKÖZSÉGI HIVATALOS NYOMTATVÁNYOK,
JEGYZÉKEK CZIM-, ASZTALI- és NÉVJEGYEK, GYÁSZLAPOK KIMUTATÁSOK IDŐSZAKI IRATOK stb.

Minden hazai hirlapra és regényre előfizetés elfogadtatik.